



**ASD-EAST**



Co-funded by the  
Erasmus+ Programme  
of the European Union

# Efektywność szkolenia polskich nauczycieli w zakresie ASD

**Joanna Kossewska, Małgorzata Płoszaj**

Instytut Psychologii

**Sylwia Niemiec**

Instytut Pedagogiki Specjalnej

Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie



# Wprowadzenie

# Uczeń z ASD w polskiej szkole

Placówki realizujące kształcenie specjalne a poziom wsparcia:

- specjalne
- integracyjne lub
- ogólnodostępne

bardzo znaczny (3)

znaczny (2)

wsparcie (1)

## Edukacja włączająca

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz.U. z dnia 24 sierpnia 2017 r.)

# Uczeń z ASD w szkole ogólnodostępnej

- W placówkach ogólnodostępnych zatrudnia się asystentów posiadających kwalifikacje z zakresu pedagogiki specjalnej

Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dn. 24.07.2015 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży obowiązuje od 1.01.2016

- **Jeśli orzeczenie zawiera zalecenie dotyczące zapewnienia uczniowi indywidualnego wsparcia nauczyciela posiadającego kwalifikacje z zakresu pedagogiki specjalnej => szkoła powinna ww. nauczyciela zatrudnić**

- **Jeśli orzeczenie NIE zawiera TAKIEGO zalecenia => nie ma podstaw**

# Kwalifikacje nauczyciela ucznia z ASD

➤ Nauczyciele specjaliści (szkoły specjalne, integracyjne, asystent ucznia z ASD w szkole ogólnodostępnej)

=> pedagogika specjalna

=> studia podyplomowe nt. autyzmu

➤ Nauczyciele (szkoła ogólnodostępna, edukacja wczesnoszkolna, nauczanie przedmiotowe) i inni pracownicy szkoły

=>????

# Wiedza na temat ASD jest potrzebna KAŻDEMU nauczycielowi dla:

- Zrozumienia specyfiki funkcjonowania ucznia z ASD
- Indywidualizacji procesu dydaktycznego w ramach IPET-u
- Rozwijania zainteresowań, wiedzy, kompetencji ucznia
- Kierowania zróżnicowanym zespołem klasowym
- Wsparcia rodziców i innych członków rodziny ucznia
- Współpracy z nauczycielem wspomagającym i innymi specjalistami
- Radzenia sobie z wyzwaniami i stresem
- Rozwoju poczucia własnej skuteczności i profilaktyki wypalenia zawodowego

# Wiedza profesjonalistów o ASD

## ➤ Profesjonaliści – czyli KTO?

- Służba zdrowia **KCAHW Questionnaire** (Kalyva, & Papageorgiou, 2004; Suchowierska, 2009; Suchowierska, & Walczak, 2013; Shah, 2011; Bakare et al., 2015; Low, & Zailan, 2018)
- Nauczyciele (Łęczycka, 1994; Pisula, & Rola, 1998; Williams, Schroeder, Carvalho, & Cervantes, 2011; Chrzanowska, 2012; Shetty, & Rai, 2014; Liu et al., 2016; Ayub et al., 2017, Nowakowska, & Pisula, 2018)
- Psychologowie (Pisula, 1998; Janikowska, & Rychlewska, 2010; Tarnavska, 2012; Igwe et al., 2010; Kossewska, Sarlej, 2018)

# Wiedza o ASD - geografia

## ➤ Badania prowadzone w wielu krajach

- W. Brytania (Vincent, Ralston, 2020)
- Polska (Łęczycka, 1994, Pisula, 1998, Janikowska, Rylewska, 2010, Suchowierska, 2009; Suchowierska, Walczak, 2013; Bandurska et al., 2017)
- Hiszpania (Martínez-Cayuelas et al., 2017)
- Kanada i USA (Dosreis et al., 2006; Rhoades, Scarpa, & Salley, 2007)
- Pakistan (Rahbar, Ibrahim, & Assassi, 2011; Imran et al., 2011)
- Nigeria (Bakare et al., 2009; Iqwe et al., 2011; Eseigbe et al., 2015)
- Ghana (Sampson, & Sandra, 2018)
- Chiny (Zhang et al., 2018)

## ➤ Brak badań międzykulturowych

- Polska – Macedonia – Chorwacja ASD-EAST projekt



# Badania ASD-EAST

# Model

**Badania wstępne (jakościowo-ilościowe)**

**Badania właściwe**

Pre-test

Warsztaty szkoleniowe dla nauczycieli

Post-test

# Badania wstępne

## 1. Badanie ilościowe (N=140)

➤ **Kwestionariusz dotyczący wiedzy o autyzmie i potrzeb szkoleniowych:**

- Symptomy autyzmu
- Potrzeby dzieci z ASD
- Metody terapeutyczno-edukacyjne
- Potrzeby szkoleniowe nauczycieli

## 2. Badanie jakościowe:

➤ **Wywiady fokusowe (N=38, 4 x 2h)**

# Potrzeby szkoleniowe w zakresie ASD

➤ **TAK (95%)**

➤ **Jakie?**

1. Zagadnienia teoretyczne

2. Zagadnienia praktyczne – ogólne strategie pracy z dziećmi z ASD

3. Zagadnienia praktyczne - strategie działania związane ze specyfiką placówki

4. Konkretna narzędzia i materiały niezbędne w pracy z dzieckiem z ASD

# Jakościowa analiza potrzeb szkoleniowych

Treści skoncentrowane na:	doskonalenie kompetencji:		
	poznawczych	emocj.-społ.	sprawczych
<b>uczniu</b>	Rozumienie specyfiki funkcjonowania ucznia z ASD: społecznego, poznawczego, emocjonalnego, komunikacyjnego	Rozwijanie pozytywnych emocji wobec ucznia „Lubię moich uczniów i chciałbym, aby rozwijali swoje talenty”	Praktyczne umiejętności pracy z uczniem: „w zakresie diagnozy, wsparcia wizualnego, integracji sensorycznej”
<b>nauczycielu</b>	Rozumienie zasad współpracy w ramach co-teachingu oraz współpracy z rodzicami	Redukowanie negatywnych emocji i przeformułowanie negatywnych myśli: „Obawiam się utraty własnej pozycji zawodowej”	Praktyczne umiejętności radzenia sobie i samoregulacji: „Chciałbym lepiej radzić sobie ze stresem”
<b>wartościach</b>	Rozumienie założeń inkluzji i integracji społecznej uczniów z ASD	Rozwijanie emocjonalno.-motywacyjnych procesów regulowania działalności zawodowej: ”W mojej pracy najważniejsza jest odpowiedzialność”	Praktyczne działania na rzecz wartości aksjologicznych: „Bardzo ważne jest działanie na rzecz akceptacji, tolerancji wszystkich uczniów”

# Program szkolenia skoncentrowanego na uczniu z ASD

1 Komunikacja

2 Regulacja emocji

3 Kompetencje społeczne

4 Potrzeby sensoryczne

5 Modyfikacja i adaptacja środowiska

6 Zachowania trudne

Wzrost poczucia  
własnej skuteczności

# Efektywność szkolenia nauczycieli szkół ogólnodostępnych (N=30)

szkoła ogólnodostępna	Z	p
<input type="checkbox"/> leczenie farmakologiczne jest skuteczne	-4,483	0,000
<input type="checkbox"/> ASD jest uleczalne	-3,755	0,000
<input type="checkbox"/> Dzieci mogą wyrosnąć z ASD	-3,352	0,001
<input type="checkbox"/> Dzieci z ASD powinny się uczyć w szkołach specjalnych	-3,108	0,002
<input type="checkbox"/> Dzieci z ASD mogą przejawiać zachowania trudne	-3,000	0,003
➤ wczesne wspomaganie rozwoju jest korzystne	3,272	0,001
➤ wczesne interwencje edukacyjne są korzystne	3,644	0,000
➤ Dzieci z ASD mogą się wspólnie uczyć z typowo rozwijającymi się rówieśnikami	2,160	0,031
➤ Dzieci z ASD wymagają specjalistycznego podejścia w procesie edukacji	2,456	0,014
➤ Edukacja dzieci z ASD razem z rówieśnikami jest możliwa	3,611	0,000
❖ Wspólna zabawa z rówieśnikami jest korzystna dla dzieci z ASD	-0,775	n.s.
❖ Dzieci z ASD mogą osiągać sukcesy w nauce	-0,351	n.s.
❖ Dzieci z ASD mogą przejawiać specjalne zdolności i talenty	-1,376	n.s.
❖ ASD nie jest uleczalne, ale można usprawnić funkcjonowanie	-0,617	n.s.

# Efektywność szkolenia nauczycieli szkół specjalnych (N=60)

szkoła specjalna	Z	p
<input type="checkbox"/> leczenie farmakologiczne jest skuteczne	-6,998	0,000
➤ Dzieci z ASD mogą się wspólnie z typowo rozwijającymi się rówieśnikami	6,760	0,000
➤ Edukacja dzieci z ASD razem z rówieśnikami jest możliwa	3,300	0,001
➤ Wspólna zabawa z rówieśnikami jest korzystna dla dzieci z ASD	2,828	0,005
➤ Dzieci z ASD mogą przejawiać specjalne zdolności i talenty	2,828	0,005
➤ ASD nie jest uleczalne, ale można usprawnić funkcjonowanie	6,640	0,000
❖ wczesne wspomaganie rozwoju jest korzystne	-1,387	n.s.
❖ Dzieci z ASD wymagają specjalistycznego podejścia w procesie edukacji	0,000	n.s.
❖ Dzieci z ASD powinny się uczyć w szkołach specjalnych	0,000	n.s.
❖ wczesne interwencje edukacyjne są korzystne	0,000	n.s.
❖ ASD jest uleczalne	0,000	n.s.
❖ Dzieci z ASD mogą przejawiać zachowania trudne	0,000	n.s.



# Wnioski

# Konkluzje z badań

- Poziom wiedzy nauczycieli o autyzmie jest zróżnicowany lecz niesatysfakcjonujący
- Nauczyciele szkół ogólnodostępnych wymagają wstępnego szkolenia w zakresie ASD
- Nauczyciele szkół specjalnych/integracyjnych potrzebują uzupełnienia i poszerzenia wiedzy zdobytej w trakcie studiów
- Przygotowane szkolenie (20h) jest efektywne i może stanowić wstępny etap przygotowania nauczycieli do pracy z uczniem z ASD
- Materiały szkoleniowe można dostosowywać do potrzeb innych pracowników szkoły inkluzyjnej

Dziękujemy Państwu za uwagę

Badania zostały zrealizowane dzięki pracy zespołu w składzie:

Dr Tamara Cierpiałowska

Dr Anna Bombińska-Domżał

Dr Joanna Kossewska

Dr Elżbieta Lubińska-Kościółek

Mgr Sylwia Niemiec

Mgr Małgorzata Płoszaj

# The ASD-EAST partnership



University of Zagreb  
Faculty of Education and  
Rehabilitation Sciences



TARGET  
AUTISM



ПОУ "Д-р Златан Сремец"  
Скопје



Здружение за подобрување  
на квалитетот на живот на лицата со АСН



ED9AC7A63F49CF16



Co-funded by the  
Erasmus+ Programme  
of the European Union

## Disclaimer

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.